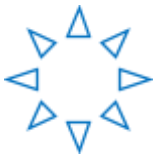

Пізнай себе

Кривий Ріг

КЗДО КТ №176 КМР

Бондар Л.В.

Пізнай себе

*ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ*

Кривий Ріг
2024

Укладач: Лариса Бондар

вихователь спеціальної групи для дітей
з загальним недорозвитком мовлення
«вихователь – методист»

Рецензент: Інна Іншакова

Доцент кафедри дошкільної і спеціальної освіти
Криворізького державного педагогічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

Методичний посібник розкриває актуальність формування гендерної ідентичності у дошкільників, висвітлює специфіку ігрової діяльності дітей різної статі, містить збірку інтерактивних ігор, динамічних ігор з інтелектуальним навантаженням з гендерного виховання, теми етичних бесід для хлопчиків та дівчаток та характеристики їх внутрішнього світу.

Для вихователів дошкільних закладів, батьків.

Вступ

Формування гендерної ідентичності – актуальне завдання освітнього напрямку «Дитина в соціумі» БКДО і досить нове у соціальній і віковій психології. У дитинстві в людини формується самосвідомість, засвоюються моральні і соціальні норми. Стать – це перша категорія, у якій дитина осмислює себе як індивідуальність. Розвиток дитини, як представника чоловічої або жіночої статі, може бути повноцінним завдяки її взаєминам зі значимими дорослими – батьками й іншими людьми. Тому статевий і соціальний розвиток дитини тісно взаємозалежні між собою. Усвідомлення і прийняття дитиною своєї статевої приналежності відбувається у відповідності з її власними визначеннями мужності і жіночності, що й веде до формування статевої ідентичності.

Нормальний статево-рольовий розвиток дітей вимагає наявності як жіночого, так і чоловічого зразків. Одночасне сприйняття обох батьківських ролей припускає їхнє порівняння, усвідомлення не тільки протилежності кожної з них, але й необхідності єдності. В цілому, основне джерело засвоєння статевих ролей дітьми – спосіб життя дорослих. Чим чіткіше виділені ці ролі, тим краще для дитин.

Правильний підхід до цієї проблеми допоможе компетентно застосувати диференційований підхід у вихованні хлопчиків і дівчаток, запобігти порушенням процесу статевої ідентифікації - фемінізацію чоловіків і маскулінізацію жінок, попередити педагогічні помилки у вихованні дітей.

Мета гендерного виховання:

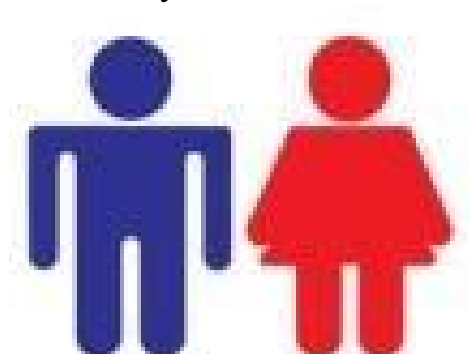
- формування розуміння ролі чоловіка і ролі жінки у суспільстві;
- формування моделі поведінки певної статі;
- прищеплення культури взаємовідносин статей.

Завдання з гендерного виховання дошкільників:

- виховувати у дітей стійкий інтерес і позитивне ставлення до себе як об'єкта пізнання;
- поглиблювати знання про розподіл усіх людей на чоловіків і жінок, про зміст понять "хлопчик", "дівчинка", сприяти статевої ідентифікації;
- правильно і компетентно реагувати на прояви сексуального розвитку дітей різних статей;
- підтримувати фізичне і психічне здоров'я дітей, радість світосприйняття, оптимістичне ставлення до навколишнього світу;
- створювати умови для набуття досвіду відносин з навколишнім світом у цілому і світом людей зокрема;
- ознайомлювати з основними функціями сім'ї як психологічної групи і соціального інституту;
- закладати основи виконання відповідних своїй статі соціальних ролей.

Виховання дітей з урахуванням гендерних особливостей

Стратегія навчання, форми і методи роботи з дітьми, які застосовуються в дитячому садку, найчастіше розраховані на дівчаток. При цьому виховують і дівчаток і хлопчиків найчастіше жінки: вдома - мама чи бабуся, а в дитячому садку - жінки-вихователі. У результаті для багатьох хлопчиків гендерна стійкість формується без участі чоловіків. А жінки, на думку вчених, правильно виховувати хлопчиків не вміють, тільки з однієї простої причини: у них інший тип мозку й інший тип мислення. Крім того, педагог-жінка, природно, не володіє дитячим досвідом переживань, з якими стикаються хлопчики дошкільного віку у спілкуванні з дорослими і дітьми. Тому при спілкуванні з хлопчиками багато вихователів керуються лише уявленнями про те, що якщо це хлопчик, то, отже, він є втіленням волі, сили, витривалості. В результаті цього зовсім не мужні, а скоріше боязливі, слабкі фізично і дуже ранимі хлопчики систематично піддаються з боку вихователів травмуючого їх впливу.

Вихователю необхідно пам'ятати, що дівчатка вкрай чутливі до інтонацій, до форми оцінки, її публічності. Для дівчаток дуже важливо, щоб ними захоплювалися в присутності інших дітей, батьків і т.п. Для хлопчиків найбільш значущим є вказівка на те, що він добився результату саме в цьому: навчився вітатися, чистити зуби, конструювати щось і т.п. Кожен придбаний навик, результат, який хлопчику вдалося отримати, позитивно позначається на його особистісне зростання, дозволяє пишатися собою і прагнути до нових досягнень. Але саме у хлопчиків спостерігається тенденція до того, що домігшись результату в якомусь виді діяльності, вони так щасливі цим, що готові конструювати або малювати одне і те ж, що дозволяє їм утвердитися у своїх досягненнях, але вимагає правильного розуміння з боку вихователя.

Хлопчики дуже люблять дружні бійки, що не є проявом агресії і створює у дітей позитивний емоційний фон. Вихователі не завжди правильно розуміють потребу хлопчиків у цих бійках і різко переривають їх, позбавляючи дітей радості, яку вони при цьому відчують. Очевидно, настав час для того, щоб сформувати у вихователів правильне ставлення до подібного роду занять хлопчиків і навчити їх керувати ними.

Хлопчики і дівчата – це різні світи, які потрібно знати.

(додаток №1)

Специфіка ігрової діяльності дітей різної статі.

Особливо помітні відмінності дівчаток і хлопчиків дошкільного віку в ігровій діяльності. Вчені відзначають різний зміст і ігрові стилі, які часто не можуть бути реалізовані дітьми в силу того, що вихователям - жінкам ближче тихі ігри дівчаток на сімейно-побутові теми. Традиційно іграми, спрямованими на засвоєння своєї статевої ролі, для дівчаток є ігри «у доньки-матері», а для хлопчиків - «у війну». Гра з лялькою дає змогу дівчаткам засвоїти роль матері, яка доглядає за малюком. Ігри ж «у війну» дають змогу хлопчикам відчувати себе мужніми захисниками, виховувати чоловічі риси характеру.

Галасливі, наповнені рухом ігри хлопчиків викликають у вихователів роздратування, так як вони вважають, що такого роду ігри є лише безглуздою біганиною і можуть призвести до травми, а, отже, їм не місце в житті групи і вони повинні бути припинені.

В результаті хлопчики позбавлені істинно «чоловічих ігор», що негативно позначається на їх особистісному розвитку. Тож вихователю не слід усуватися від керівництва військовими іграми. Він має розширювати тематику ігор героїчного змісту - «Ковбої», «Космонавти», «Богатирі», «Пожежники», «Рятівники», тощо. Саме під час таких ігор хлопчики вчаться бути сміливими, безстрашними, долати труднощі. Роз'яснюючи дітям хід військових і героїчних ігор, слід робити акцент на тому, що персонажі допомагають тим, хто потребує допомоги, захищають Батьківщину.

У дітей, які не грають в ігри, що відповідають їхній статі, під час формування статево-рольових стереотипів поведінки зазвичай виникають труднощі. Такі діти можуть стикатися з проблемами під час спілкування з однолітками як своєї, так і протилежної статі, їх самооцінка менш стійка і неадекватна.

При спільному вихованні хлопчиків і дівчаток дуже важливою педагогічною задачею є подолання

роз'єднаності між ними і організація спільних ігор, у процесі яких діти могли б діяти спільно, але у відповідності з гендерними особливостями. Хлопчики приймають на себе чоловічі ролі, а дівчатка - жіночі. Психологи вважають, що в сучасному суспільстві змінилися традиційні стандарти мужності (раніше чоловікові приписувалися активність, сила, впевненість, стриманість, підприємливість) та жіночності (від жінки очікували м'якості, слабкості, покірливості, залежності, пасивності, емоційності). Якщо розподіл ролей та набір чоловічих і жіночих ролей був полярним (чоловіки - це влада; жінки - це підпорядкування), то нині все більшого значення набувають взаєморозуміння, взаємозалежність та взаємодопомога. Це не означає, що в хлопчиків не варто виховувати суто чоловічих рис (емоційну стійкість, рішучість, бажання й готовність захистити слабкіших), а в дівчаток - суто жіночих (лагідність, турботливість, доброту), проте такі риси, як відповідальність, чесність, працьовитість, доброта, рішучість, сміливість, акуратність, терпимість, прагнення до мирного владнання конфліктів мають бути притаманні представникам обох статей.

Таким чином, сучасні пріоритети у вихованні дівчаток і хлопчиків полягають не у фіксуванні жорстких стандартів маскулінності чи фемінності, а у вихованні дітей різної статі, однаково здатних до самоствердження та реалізації власних можливостей; у пошуку шляхів побудови партнерських взаємин між хлопчиками й дівчатками, вихованні у представників

кожної статі людяності, щирості, взаєморозуміння, взаємодоповнюваності.

Найбагатший досвід взаємодії з однолітками різної статі діти набувають у дошкільному закладі. І саме вихователі мають створити оптимальні умови для формування у дітей адекватної статево-рольової поведінки.

Пропонуємо теми етичних бесід з гендерного виховання дошкільників, які допоможуть сформувати самосвідомість дітей, засвоїти моральні і соціальні норми полоролевої поведінки. (додаток №2)

Нові часи – нові ігри

Динамічні ігри з інтелектуальним навантаженням

Сьогодні світ заповнили комп'ютерні, статичні ігри, але дитинство завжди потребує руху, тож на часі, окрім відомих класичних рухливих, стала потреба в динамічних іграх із певним розумовим навантаженням. Так народився й увійшов у педагогічну практику новий вид ігрової діяльності, який посів рівнозначне місце поряд із дидактичною, сюжетно-рольовою та власне рухливою іграми.

Доцільність використання рухливих ігор з інтелектуальним навантаженням

- По-перше, щоб не залишати малюка досить довго у статичному положенні на заняттях із навчання грамоти, математики, розвитку мовлення, логіки – в дитсадку, а шестирічного першокласника – у школі.
- По-друге, щоб замість звичайної короткотривалої фізкультхвилинки впроваджувати триваліший рух та урізноманітнювати його, не виходячи за межі тематики заняття й водночас не зменшуючи розумового напруження в ході його.
- По-третє, щоб підтримувати у дітей інтерес до інтелектуальної роботи, коли їм доводиться виконувати завдання на повторення та закріплення навчального матеріалу, на вправління, тренування.

Зазначені ігри вчать дітей відповідати за свої дії, спонукають до більшої розумової активності, ніж традиційні види роботи (бесіда, відгадування загадок тощо), а разом з тим вони легші для опанування й дають більшу втіху. Гра настільки природна для малят, що вони ладні грати й грати, вдячно приймаючи всі

умови, захоплюючись видовищністю, перебігом подій, можливістю рухатись, мати успіх серед однолітків. А педагог водночас не забуває заохочувати вихованців, відзначати вдалі відповіді, знахідки, ненав'язливо допомагати.

Тож враховуючи, що ефект використання у педагогічному процесі ігрової діяльності з певним інтелектуальним навантаженням беззаперечний, пропонуємо до вашої уваги розроблені рухливі ігри, конкурси, розваги, які мають розумове навантаження з гендерного виховання. (додаток №3)

Ніколи не забувайте, що перед вами не просто дитина, а хлопчик або дівчинка з властивими їм особливостями сприйняття, мислення, емоцій. В дитячому садку, в сім'ї виховувати, навчати і навіть, любити їх треба по-різному. Але обов'язково любити.

Поради з виховання дітей з урахуванням статевих особливостей відображені у пам'ятці для батьків та вихователів. (додаток №4)

Додаток №1

Внутрішній світ дівчаток та хлопчиків **Хлопчики: які вони?**

- У розвитку хлопчики трохи відстають від дівчаток.

- Рухова активність хлопців має природне джерело походження.
- Будь-яка новизна може спонукати малого до творчого натхнення.
- Розбирання іграшок є цілком нормальним бажанням пізнавати їхні складові.
- Змінюючи своє середовище, хлопчик водночас змінює себе, показує дорослому власну модель сприйняття світу.
- Хлопчики триваліший час адаптуються до навчального закладу й потребують від нас розуміння.
- Їм важко, дискомфортно працюється в разі обмежень способів дій та за сталими алгоритмами.
- Втома гальмує у хлопців їхнє мовлення та логічні процеси.
- Діяльність, яка потребує різних типів мислення (логічного та образного), має розмежовуватися плавним аргументованим переходом (що робитиметься, для чого, з якою метою).
- Для хлопчиків характерне глибоке зосередження на конкретних проблемах.
- Власна зовнішність їх теж цікавить, але вони приховують це.
- Більшість хлопчиків, щоб догодити другові, можуть подарувати йому, як власну річ, так і чужу, задля підтримки взаємин або щоб показати свою щедрість.
- Постійно засуджуючи та караючи спонтанну поведінку та вчинки хлопчика, можна виробити в нього супротив позитивній мотивації його поведінки.

- Роблячи щось, хлопці часто поспішають, але це не вказує на відсутність бажання виконати завдання на належному рівні.

Дівчатка: які вони?

- Дівчатка народжуються більш зрілими.
- Вони краще фіксують події.
- Вони можуть швидше адаптуватися до навчального закладу.
- На етапі дошкільного дитинства не варто порівнювати успіхи дівчаток і хлопчиків.
- Душевна відкритість робить дівчаток навіюваними.
- Упорядкованість, послідовність їм притаманні більше, ніж хлопчикам.
- Мовленнєві здібності - також їхні привілеї.
- Процес виконання роботи дає їм більше задоволення, ніж результат.
- Дівчатка емоційніші від хлопчиків. Достатній відпочинок, нормальний нічний сон, прогулянки на свіжому повітрі підтримують у дівчинки найкращу працездатність.
- Втома у дівчаток може призводити до погіршення настрою, зниження уваги, що робить їх менш захищеними від травм.

- Успішність у навчанні - не підстава для висновку, що розкрито всі творчі здібності дитини.
- Дії та вчинки дівчинки великою мірою зумовлюються темпераментом.
- Зовнішні покірливість та слухняність не завжди об'єктивно передають внутрішній світ дівчинки.
- Служняність дівчинки не повинна переходити у покірливість, бо це може деформувати дитину як особистість, обмежити розвиток її творчих здібностей.
- Вони, на відміну від хлопчиків, більш соціально відповідальні.
- Дівчатка більш потайні та менше вдаються до бійки.

Додаток №2

Теми етичних бесід з хлопчиками

Хлопчики - майбутні чоловіки:

- Яким повинен бути хлопчик?
- Чим хлопчик відрізняється від дівчинки?
- Що має вміти хлопчик (чоловік)?
- Яким ти хочеш бути, коли станеш дорослим чоловіком?

Хлопчики - захисники слабких (дівчаток, жінок, літніх людей):

- Чому потрібно захищати слабких?
- Що треба робити, щоб стати сильним?
- Чи можна довести правоту не «кулаками»?
- Чому хлопчик має бути хоробрим?
- Яких ти знаєш безстрашних героїв казок, оповідань, віршів?

Хлопчики - маленькі лицарі:

- Як потрібно ставитися до мам, дівчаток?

- Яку допомогу ти можеш їм надати?
- Чи можна ображати дівчаток?
- Як зробити дівчаткам приємне?
- Який вигляд повинен мати хлопчик і як поводитися, щоб сподобатися дівчинці?
- Які дівчатка тобі подобаються?

Хлопчики - майбутні батьки:

- Чи хочеш ти бути татом, коли виростеш? Чому?
- Чим ти схожий на свого татка?
- Як тато повинен ставитися до мами, до інших жінок?
- Яким повинен бути татко, щоб його любили діти?

Хлопчик - джентельмен:

- Який вигляд повинен мати і як має поводитися хлопчик-«джентльмен»?
- Як повинен ставитися до дівчаток, хлопчиків?
- Яку допомогу повинен пропонувати джентльмен?
- Чи повинен джентльмен робити подарунки дівчаткам, жінкам?

Теми етичних бесід з дівчатками

Дівчатка - майбутні жінки:

- Якою має бути дівчинка?
- Чим відрізняється дівчинка від хлопчика?
- Які дівчатка (жінки) тобі подобаються?

Що повинна вміти дівчинка (жінка)?

Дівчатка - маленькі господарки:

- Які домашні обов'язки ти маєш?
- Чому дівчинка має вчитися мити посуд, готувати їжу, вишивати, прибирати, створювати затишок у домі?
- Що означає піклуватися про кого-небудь?

- Що ти можеш зробити для тата, мами, маленького братика чи сестрички, бабусі або дідуса?

- Яку допомогу дівчинка може надати хлопчику?

- Про яких маленьких господарчок ми дізналися із казок, оповідань, віршів? Чи подобаються вони вам?

Дівчатка - майбутні мами:

- Чи хочеш ти бути мамою, коли виростеш?

- Якою мамою ти хочеш стати?

- Чим ти схожа на свою маму?

- Чи потрібно мамі і татові берегти одне одного?

- Що мають робити мама і тато, щоб не було сварок у сім'ї?

- Коли у тебе будуть діти, як ти будеш до них ставитися?

- Дівчатка - маленькі принцеси:

- Чи можна порівняти маленьку дівчинку з квіточкою? Чим вони схожі?

- Чому дівчинці потрібно бути охайною і акуратною?

- Як дівчинка має поводитися, щоб сподобатися хлопчику?

- Чи подобаються тобі капризні дівчата?

Примітка: Під час бесід слід створювати умови, які дають дітям змогу порівняти свою поведінку у реальній життєвій ситуації і аналогічними ситуаціями, у які потрапляють герої літературних творів. Це допоможе дітям усвідомити еталон правильних дій і спонукатиме, якщо потрібно, виправити свою поведінку.

Додаток №3

Збірка динамічних ігор з інтелектуальним навантаженням

Я – хлопчик, я це розумію.

Я – дівчинка, я – відчуваю.

Гендерні поняття в соціумі

«Ланцюжок імен»

Мета: розширити знання жіночих та чоловічих імен, розвивати пам'ять, увагу, виховувати коректне ставлення до ровесників.

Правила гри: 1) діти стоять в колі, передають м'яч один одному і називають жіночі, або чоловічі імена, вихователь лічить скільки разів м'яч передадуть по колу.

2) називають жіночі і чоловічі імена по черзі, які імена називатимуть довше, ті і є переможцями.

«Лови, відбий»

Мета: вчити орієнтуватись у розмаїтті жіночих та чоловічих імен, розвивати увагу, швидку реакцію, виховувати шанобливе ставлення до кожного імені.

Правила гри: діти стоять в колі, ведучий кидає м'яч по черзі кожній дитині, діти «ловлять» жіночі імена, а «відбивають» чоловічі, або навпаки, хто помиляється вибуває із гри.

«Струмочок»

Мета: поповнювати активний словник чоловічими та жіночими іменами, вправляти у вмінні підбирати імена на певний звук, розвивати пам'ять, кмітливість, виховувати впевненість.

Правила гри: діти стоять парами, взявшись за руки, піднявши їх догори. Дитина без пари йде між ними і вибирає собі пару, коли виходять з ряду, називають імена на звук заданий вихователем, дитина справа - жіноче, зліва - чоловіче. Якщо не справляються з завданням вибувають з гри.

«Спіймай ім'я»

Мета: вчити орієнтуватися у світі імен, визначати імена, якими називають і жінок, і чоловіків, розвивати увагу, мислення, кмітливість, виховувати толерантне ставлення до ровесників.

Правила гри: діти стоять півколом, вихователь називає імена, діти плескають, коли чують подвійні імена (Валерія, Валентина, Олександра Євгенія, Богдана, Мирослава, ...).

«Друзі»

Мета: закріпити жіночі та чоловічі імена, розвивати орієнтування у просторі, виховувати коректне ставлення до ровесників.

Правила гри: діти парами стоять в кругах намальованих на землі, на сигнал розбігаються по території майданчика. На сигнал вихователя біжать до

кругів і стають новими парами називають імена дівчинки і хлопчика по бажанню, не повторюватися.

«Яке ім'я зайве»

Мета: вчити розрізняти жіночі та чоловічі імена, розрізняти подвійні імена за закінченнями. Активізувати словник чоловічими та жіночими іменами. Розвивати пам'ять, комунікативні навички, впевненість.

Правила гри: діти визначають з названих вихователем імен зайве (оплесками).

- 1) з названого ряду жіночих (чоловічих) імен одне чоловіче (жіноче);
- 2) з названого ряду жіночих (чоловічих) одне подвійне, назване в протилежному роді (Андрій, Давид, Тарас, Іванка, Микола).

«Будиночки»

Мета: активізувати словник дітей чоловічими та жіночими іменами. Розвивати пам'ять, увагу, коректне ставлення до ровесників, почуття гумору.

Правила гри : діти малюють на землі паличками квадрати і круги (кольоровою крейдою червоні і сині круги) – круги - «будиночки» для дівчаток, квадрати - для хлопців.

- 1) Діти бігають по майданчику, на сигнал вихователя займають будиночки, хто який хоче, потім по черзі називають ім'я того, хто в будинок заселився. Хто в квадратах – імена хлопчиків, хто в кругах – імена дівчаток.

2) Діти діляться на команду хлопчиків та команду дівчаток.

Вихователь: увага! Хлопчики й дівчата!

Пора вже гру розпочинати!

Дівчата: ми дівчата!

Хлопці: ми хлоп'ята!

Разом: вміємо разом дружно гуляти!

Швидко бігати, стрибати,

(промовляють і виконують)

Крокувати й присідати.

Вихователь: вже пора відпочивати.

Нагулялись, швидко в дім,

Відпочиньте тихо в нім.

Хлопчики біжать в свої будинки, а дівчатка в свої,
хто останній займе будиночок (хлопчик чи дівчинка),
та команда програла.

«Заборонений рух»

Мета: вчити ідентифікувати себе за статевою приналежністю, встановлювати відповідність між

статтю, іменем та забороненими рухами. Розвивати уважність, мислення, впевненість.

Правила гри: вихователь показує який рух заборонений, діти стоять півколом і виконують рухи, які показує вихователь, дитина, яка виконає заборонений рух, вибуває з гри.

- 1) хлопцям (дівчатам) заборонено присідати;
- 2) хлопцям заборонено стрибати, дівчатам – крокувати;
- 3) Роману, Владу заборонено плескати, Аліні, Софії – бігати.

«Кому, що»

Мета: продовжувати вчити ідентифікувати себе за статевою приналежністю, вчити визначати найбільш вірогідну приналежність речей за статтю, розвивати кмітливість, логічне мислення, уяву.

Правила гри: діти стоять півколом, вихователь називає предмети (краватка, дріль, в'язальні спиці, губна помада, вудочка, голка з ниткою, пила, сокира, бігуді, молоток, гачок для в'язання, викрутка, цвях, люстерко, швабра, бритва, лак для нігтів...).

- 1) Дівчатка, чи хлопчики, залежно від названого предмета, плескають в долоні.
- 2) Діти імітують дії з цим предметом.

«Виконай вірно завдання»

Мета: продовжувати вчити ідентифікувати себе за статевою приналежністю, встановлювати відповідність

між статтю, іменем та заданим завданням. Розвивати уважність, самостійність, впевненість.

Правила гри: діти стоять півколом, вихователь пропонує виконати рухи різні для дівчат і хлопців.

- 1) Хлопцям – присідати, дівчатам – крокувати.
- 2) Хлопцям стрибати, Роману, Давиду – бігати, дівчатам плескати в долоні.

«Скажи інакше»

Мета: вчити орієнтуватися у гендерних поняттях в соціумі, ідентифікувати себе з соціальною роллю залежно від статі та віку. Поповнити словник словами: школяр, школярка, учень, учениця, студент, студентка, першокласник, першокласниця, старшокласник, старшокласниця, працівник, працівниця, пенсіонер, пенсіонерка. Розвивати розуміння своєї соціальної ролі на різних вікових етапах.

Правила гри: діти стоять в колі, ведучий кидає м'яч по черзі кожній дитині і називає вище подані слова у множині (учні, школярі..), дитина ловить м'яч і, кидаючи вихователю, називає у відповідь слово в однині ч.р., ж.р.(хлопчики – учень, дівчатка – учениця).

«Який, яка»

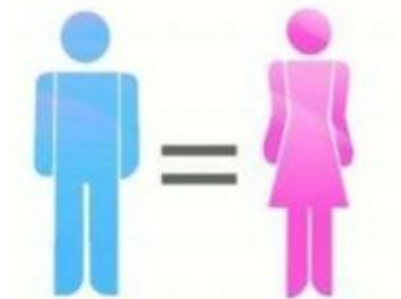
Мета: формувати розуміння психологічних якостей, цінностей відповідно поняттям «чоловіче», «жіноче», виховувати повагу до мужніх, відповідальних чоловіків та ніжних, дбайливих, працьовитих жінок.

Словник: доброта, привітність, лагідність, ніжність, чарівність, поблажливість, терпимість, романтичність,

привабливість, загадковість, манірність, примхливість, мрійливість, сердечність, балакучість, практичність, відданість, тендітність, чуйність, соромливість; хоробрість, сила, рішучість, мужність, суворість, міцність, майстерність, напористість, самовпевненість, схильність до ризику, хвалькуватість, грубість, надійність, щедрість, прямота, відвертість, зібраність; відповідальність, працьовитість, чесність, вірність, акуратність, відвертість, хитрість, толерантність.

Правила гри: зробити коло з тонкої мотузки, або намалювати, діти стоять на мотузці. Вихователь називає слова, що позначають якості характеру чоловічі та жіночі.

- 1) Діти на жіночі якості стрибають в коло, на чоловічі – за коло.
- 2) Дівчата піднімають руки вгору, хлопці присідають.
- 3) На слова назви понять моральних якостей притаманних обом статям стрибають на місці і плескають в долоні.

Рід, рідня, родина для дітей і дорослих – це тепло, добра, любові свята берегиня.

Гендерні поняття у родині

«Чия сім'я швидше збереться»

Мета: вчити орієнтуватися у гендерних поняттях в родині. Ввести в активний словник назви родичів: внук, внучка, племінник, племінниця, правнучка, правнук, прабабуся, прадід, брат, сестричка. Виховувати ціннісне ставлення до сім'ї, повагу до родичів.

Правила гри: поділити дітей на дві команди, кожна команда це сім'я, лічилкою вибрати ведучих для кожної команди: якщо хлопчик – тато(дідусь), дівчинка – мама(бабуся). Ведучі розказують про своїх родичів – називають ким приходиться їм кожна дитина з команди: внук, внучка, племінник, племінниця..

Потім за сигналом діти розбігаються і за сигналом збираються біля ведучого. «Сім'я», яка швидше збереться перемагає.

«Хто ти мені?»

Мета: вчити орієнтуватись в родинних зв'язках, розуміти, правильно вживати родинні гендерні поняття

в чоловічому та жіночому роді. Розвивати граматично правильне мовлення, увагу, логічне мислення, виховувати шанобливе ставлення до членів родини.

Правила гри: діти стоять в колі, вихователь кидає м'яч кожному по черзі, називає себе: «Я твоя тітка(або інший член родини)», дитина ловить м'яч, кидає вихователю і відповідає: «А я, ваша (ваш) племінниця племінник)».

«Домашні турботи»

Мета: поглибити уявлення дітей про родинні стосунки та обов'язки вдома; розвивати уяву, пам'ять, кмітливість; виховувати почуття доброзичливості.

Правила гри: поділити дітей на 2-3 команди по 4 - 6 дітей кожна, це - сім'я, їхні будинки – кола. Діти домовляються хто, ким буде. За сигналом вихователя йдуть по своїх справах (ходять, бігають в різних напрямках). На сигнал «Додому» діти біжать в кола-будиночки, імітують трудові дії членів сім'ї, потім розказують, що вони роблять: «Я - дідусь, я забиваю цвях», «Я бабуся – печу пироги»...

«Доріжка життя»

Мета: вчити ідентифікувати себе за статевою приналежністю та часовим терміном у колі родичів. Розвивати логічне мислення, виховувати ціннісне ставлення до сім'ї.

Правила гри:

- 1) діти стоять у колі, передають м'яч і називають вікові сходинки в сім'ї хлопчика, дівчинки; а)

син, батько, дід; б) син і брат, і внук, і племінник; чоловік, батько, дядько, дід, прадід;

- 2) хлопчик і дівчинка, або команда хлопчиків та дівчаток по черзі називають вікові сходинок своєї статі або протилежної, після кожної назви відкладають фішки, визначають переможців.

«Ура, малюк народився»

Мета: формувати уявлення про родинні зв'язки за статевою приналежністю, розвивати пам'ять, логічне мислення, зв'язне мовлення; виховувати почуття поваги і любові до рідних.

Правила гри: діти отримують картки, на яких є малюнки членів сім'ї та написані перші літери назв родичів («т» - тітка, татко; «м» - мама, ...), після того, як всі діти назвуть значення картки, за сигналом: «У кожного в родині є своє діло», діти імітують рухи за бажанням (бігають, сидять, імітують якісь трудові дії). На сигнал: «Увага, в нашій сім'ї народилася дівчинка (хлопчик)!», діти підбігають до ведучої і кожен говорить ким вона (він) буде йому доводитися – «Ура, я дуже радий, я татко (дід, дядько, брат, ...) тепер у мене буде, донька (внука, племінниця, сестра, правнука, ...)».

«До бабусі на гостини»

Мета: активізувати вживання слів назв членів родини, розвивати орієнтування у родинних зв'язках, виховувати бажання підтримувати дружні стосунки з родичами.

Правила гри: вибрати двох ведучих (бабусь) – вони запрошують в гості всіх родичів:

Ми вареників зварили,
Пиріжечків напекли.
Всіх чекаєм на гостини,
Приїздіть же дорогі!

Діти імітують на якому транспорті вони їдуть (літак – руки в сторони, автомобіль – крутять кермо, ...), на сигнал вихователя: «Приїхали», «бабусі» зупиняються, а діти збираються біля них по бажанню хто, біля якої. Потім розповідають ким вони доводяться бабусі: «Я – донька (син, внук, брат, сестра, внучка, ...), рахують скільки родичів зібрала кожна бабуся.

«Чиї речі»

Мета: вчити визначати найбільш вірогідну приналежність речей членам родини, розвивати кмітливість, логічне мислення, уяву, виховувати повагу до членів родини.

Правила гри: Ох - ох, ох - ох! (*промовляють*)

У родині переполох,
Речі посварилися,
Кудись усі поділися.
Давайте допоможемо,
Знайти усе ми зможемо.

Діти бігають в різних напрямках, присідають, нахиляються – імітують, що шукають речі. На слова вихователя: «Пошуки закінчено», - діти

- 1) підбігають до вихователя і відповідають, що знайшли для дідуся - окуляри, палицю...; бабусі - спиці, клубок...; мами – бігуді, губну помаду...; татка – дріль, молоток...);
- 2) під час пошуку, беруть картинки з намальованими речами, потім визначають, кому вони належать;
- 3) імітують, що складають у кошик вихователю, вихователь називає речі, діти називають кому вони можуть належати.

«Моя родина»

Мета: активізувати вживання слів назв членів родини, розвивати орієнтування у родинних зв'язках членів сім'ї, виховувати бажання знати своїх родичів, берегти родину.

Правила гри: діти стоять у колі, тримаючись за руки, вихователь називає дитину, яка збирає свою родину. Діти піднімають руки, а вибрана дитина проходить між дітьми (принцип «Голочки – ниточки»). Коли ланка обірвалась, значить родина зібралась, ведучий називає членів своєї родини.

- 1) Називає тільки слова назви членів родини.
- 2) Називає справжніх своїх родичів.

Слухаю, дивлюся – почув, побачив – відчув – творю.

Гендерне виховання в зображувальній діяльності

«Художники»

Тіньові малюнки крейдою хлопчика, дівчинки.

Мета: сприяти усвідомленню статі ровесників, формуванню позитивних емоцій, вчити обводити тіньовий силует дитини, заштриховувати крейдою, розвивати дрібну моторику, інтерес до такого виду діяльності, творчі здібності.

«Незвичайне ательє»

Малювання на лінолеумі, асфальті крейдою за шаблоном.

Мета: вчити обводити силует людини з картону чи ляльку крейдою на асфальті, шматку лінолеуму, проявляти креативність, творчу уяву під час «одягання» - домальовування силуету в чоловічий чи жіночий одяг. Розвивати розуміння гнучкості в підборі одягу щодо стереотипів відносно статі (дівчинка може бути в штаних, шортах).

«Плутанина»

Мета: продовжувати вчити розрізняти одяг для хлопчиків та дівчаток за кольоровою гамою, дрібними

деталлями, підняти настрій дітей, викликати позитивний відгук, розвивати почуття гумору, виховувати вміння гідно програвати.

Правила гри: дві команди стоять навпроти мольбертів двома колонами, на мольбертах паперові ляльки – хлопчик і дівчинка, на столі між мольбертами лежить паперовий одяг, складений в одну стопку і для дівчинки, і для хлопчика. Діти біжать до столу, кожен бере той одяг, який лежить зверху, вибирати не можна, і одягає на паперовий силует, потім біжить до своєї команди, передає естафету іншій дитині ударом долоні і стає в кінець колони. Коли одягнуті будуть обидва силуети, діти аналізують, що не так.

Обладнання: мольберти, паперові силуети хлопчика і дівчинки, паперовий одяг.

«Дівоча краса – довга коса»

Мета: поповнити знання дітей про основну зачіску дівчат з давніх часів – косу, вчити плести косу традиційним способом та нетрадиційним – троє дітей, тримаючи по стрічці в руці, проходять один під одним. Розвивати дрібну моторику, спритність, виховувати інтерес до жіночих зачісок.

Правила гри:

- 1) на палиці прив'язані стрічки, (довж. 1,5 - 3 м). Три палиці, по чотири учасника (три — плетуть, один — тримає палицю). Тримаючи стрічку в руці, проходячи один під одним, заплести косу. Хто швидше!
- 2) Один учасник плете косу, стрічки по 50 см.

Обладнання: на палиці прив'язані стрічки, (довжиною 1,5 - 3 м), 3- 4 шт.

«Ліпимо снігову дівчинку» (пластилінову, з соленого тіста)

Мета: вчити в ліпленні передавати характерні особливості одягу, зачісок для хлопчиків та дівчаток, розвивати дрібну моторику та навички ліплення, виховувати дружні взаємовідносини між хлопчиками та дівчатами.

Правила гри: хлопчиків поділити на декілька команд, запропонувати зліпити снігову дівчинку, виграє та команда, у якої вийшла найчарівніша і незвичайна дівчинка. Дівчаткам можна запропонувати зліпити хлопчиків своєї мрії.

«Нове життя велосипеду»

Мета: вчити самостійно створювати дизайн (тюнінг) велосипеда (самоката) для хлопчиків, дівчаток, використовуючи різного кольору кульки, стрічки, самоклею, стікери, наклейки з різними зображеннями, розвивати творчу уяву, креативність, відчуття чоловічого та жіночого стилю.

Правила гри: декілька велосипедів потрапляють в салон, змагаються команди дизайнерів, діти чи журі визначають найкраще, оригінальне оформлення.

«Салон натуральних прикрас»

Мета: вчити з природного матеріалу створювати гламурні дрібнички для дівчаток - браслети, намисто,

кулони, корони та прикраси для зачісок; для хлопчиків пояси, краватки. Розвивати творчі здібності, естетичний смак, відчуття чоловічих та жіночих уподобань.

Обладнання: квіти, листя, мушлі, пісок, камінці, двосторонній скоч.

«Екскурсійне бюро»

Мета: вчити визначати найбільш вірогідні чоловічі та жіночі розваги, інтереси, звернути увагу на рівність у виборі розваг, незалежність від гендерних стереотипів, проявляти оригінальність, креативність в малюванні крейдою та кольоровим білилом.

Правила гри: вихователь пропонує дітям придумати і зобразити на асфальті маршрути морських екскурсій: «Для дівчаток і хлоп'яток в казковому морі є острови». Діти діляться на дві команди, кожна працює над своїм маршрутом. Малюють крейдою контур островів вільної форми, а в них малюють предмети, за якими можна дізнатися для дівчаток чи хлопців там буде цікаво (футбольний м'яч, танк – виставка військової техніки, вудочка, квіти, авто – авторалі, бігуді – спа-салон, картина – виставка, скрипка – концерт ...). Потім кожна команда презентує свій екскурсійний маршрут. Море малюють валиками чи щітками кольоровими білилами.

Обладнання: щітки, валики, кольорові білила та крейда.

«Шатро»

Мета: поповнити знання народними афоризмами, порівняннями зовнішності та характеру чоловіків та жінок з квітами, деревами, залучити до зображення відповідно чоловічих та жіночих рослин - квітів, листя дерев на тканині в техніці модульного малювання (тичок ватними паличками). Розвивати усвідомлену ідентифікацію своєї статі, дрібну моторику, виховувати інтерес до народних висловів.

Правила гри: тканина натягується через гілку. Завдання дітям - згадати народні вислови, в яких порівнюється зовнішність дівчат, хлопців з рослинами (високий та стрункий, як дуб; міцний, як дуб; в'ється біля дівчини, як хміль біля тичини; сонях – символ чоловіка; ніжна, як біла лілея; гарна дівчина, як маківка; червонощока, як калина,...) запропонувати разом прикрасити шатро квітами з цих висловів, хлопці малюють ті квіти, з якими їх порівнюють, а дівчата свої.

Обладнання: тканина, гуашеві фарби, фломастери, ватні палички.

Інтерактивні ігри створені на платформі learningapps

Інтерактивна гра "Козак та козачка"

Освітній напрям "Дитина в соціумі"

<https://learningapps.org/watch?v=pe55hpcxa23>

Мета: формувати усвідомлене ідентифікування себе за статтю: козак чи козачка; поповнити знання дітей про жіночий та чоловічий український національний одяг, класифікувати одяг за фасоном, кольором, оздобленням. Виховувати інтерес до національної української культури.

Інтерактивна гра "Вишиванка"

Освітній напрям "Дитина в соціумі"

<https://learningapps.org/view24974429>

Мета: вчити розрізняти жіночі та чоловічі вишиванки за візерунками та кольорами вишивки, її розташуванням на сорочках - вишиванках. Виховувати бажання носити вишиванки.

Інтерактивна гра "Чиї речі"

Освітній напрям "Дитина в соціумі"

<https://learningapps.org/watch?v=pz9gmfh3523>

Мета: уточнити знання дітей про специфічність гендерних особливостей чоловіка-тата і жінки-мами під час спільної діяльності у побуті, особистим речам та аксесуарам. Виховувати адекватну статеву волю у дітей завдяки правильній статево-рольовій поведінці батьків.

Інтерактивна гра "Чия тінь?"

Освітній напрям "Дитина в соціумі" (Сім'я)

<https://learningapps.org/watch?v=pu9h9th2k23>

Мета: сприяти формуванню соціально громадянської компетентності: допомогти дитині зрозуміти значення слова "сім'я", запам'ятати хто може бути членом сім'ї, називати їх. Виховувати ціннісне ставлення до своєї сім'ї та повагу до членів родини.

Інтерактивна гра "Для кого подарунок"

Освітній напрям "Особистість дитини"

<https://learningapps.org/watch?v=p34q6u4mn23>

Мета: сприяти формуванню особистісної компетентності: вчити враховувати специфічність гендерних особливостей хлопчиків і дівчаток під час вибору подарунків. Виховувати повагу до представників протилежної статі.

Інтерактивна гра "Професії для жінок та чоловіків"

Освітній напрям "Дитина в соціумі"

<https://learningapps.org/watch?v=pz1yejkej23>

Мета: вчити орієнтуватись у світі професій, визначати, які професії підходять більше для чоловіків, а які - для жінок, враховуючи гендерні особливості чоловіків (сила, мужність) та жінок (ніжність, ласка). Усвідомлювати, що кожен має право вибирати професію за своїми вподобаннями і мають місце виключення. Виховувати повагу до людей різних професій.

Інтерактивна гра "У світі імен"

Освітній напрям "Дитина у соціумі"

<https://learningapps.org/watch?v=ptmdb1fn523>

Мета: вчити орієнтуватись у світі імен, розрізняти імена жіночі та чоловічі. Виховувати повагу до імен інших дітей - називати по імені не дражнитись.

Інтерактивна гра "Цікавинки у світі імен"

Освітній напрям "Дитина в соціумі"

<https://learningapps.org/watch?v=pjhnni3i523>

Мета: вчити орієнтуватись у світі імен, знати, що існують імена універсальні, якими називають і дівчаток, і хлопчиків, розрізняти їх за закінченнями, з повагою відноситись до імен інших дітей.

Пам'ятка для педагогів та батьків

- Ніколи не забувайте, що перед вами не просто дитина, а хлопчик або дівчинка з властивими їм особливостями сприйняття, мислення, емоцій. Виховувати, навчати і навіть, любити їх треба по-різному. Але обов'язково любити.
- Ніколи не порівнюйте хлопчиків і дівчаток, не ставте одних у приклад іншим; вони такі різні навіть в одному біологічному віці — дівчатка зазвичай виглядають старшими від ровесників-хлопчиків.
- Не забувайте, що хлопчики і дівчатка по-різному бачать, чують, відчують на дотик, по-різному сприймають простір й орієнтуються у ньому, а головне — по-різному осмислюють усе, з чим стикаються у цьому світі. І, звичайно, не так, як ми дорослі.
- Пам'ятайте, що коли жінка виховує і навчає хлопчиків, а чоловік — дівчаток, їм мало допоможе власний дитячий досвід. Тож порівнювати себе у дитинстві з дітьми іншої статі марно.
- Не вимагайте від хлопчиків акуратності та старанності виконання вашого завдання.
- Намагайтеся, даючи завдання хлопчикам, включати у них елемент пошуку, що потребує кмітливості. Не слід заздалегідь розповідати і показувати, що і як робити; Варто «підштовхнути» хлопчика до того, щоб він сам відкрив принцип рішення, нехай навіть набравши помилок.
- Розбирайте разом з дівчатками принцип виконання завдання — що і як треба зробити — до початку

роботи. Дівчаток слід поступово підводити до пошуку власних рішень незнайомих, нетипових завдань, вчити діяти самостійно.

- Не забувайте не лише розповідати, а й показувати. Особливо це важливо для хлопчиків

- Ніколи не лайте дитину образливими словами за нездатність щось зрозуміти, або зробити, дивлячись на неї при цьому з висоти свого авторитету. Це нині дитина знає й уміє все гірше за вас. Прийде час, і, принаймні у певних галузях, вона знатиме й умітиме більше за вас. А якщо тоді вона повторить на вашу адресу ті самі слова, що зараз говорите їй ви ?

- Не лайте дівчинку зопалу — бурхлива емоційна реакція перешкодить їй зрозуміти свою провину. Спочатку розберіться, у чому помилка дитини.
- Пам'ятайте, що не варто недооцінювати емоційну чутливість і тривожність хлопчиків.

- Лаючи хлопчиків, коротко й чітко викладайте, чим ви незадоволені, тому що вони не можуть довго витримувати емоційну напругу, їхній мозок ніби «відключає» слуховий канал, і хлопчик перестає вас слухати і чути.

- Ніколи не забувайте, що ми ще дуже мало знаємо про те, як нетямущий малюк перетворюється на дорослу людину. Є безліч таємниць у розвитку мозку і психіки, які поки не доступні нашому розумінню.

**Тому головною вашою заповіддю має бути
«Ненашкодь!».**

Зміст

1. Вступ .

- Актуальність формування статевої ідентичності у дітей..... 5
- Мета гендерного виховання дошкільників..... 6
- Завдання з гендерного виховання малят..... 6

2. Основна частина.

- Специфіка ігрової діяльності дітей різної статі 9
- Динамічні ігри з інтелектуальним навантаженням 12

3. Додатки.

- Внутрішній світ хлопчиків та дівчаток 15
- Теми етичних бесід для дівчаток та хлоп'ят 17
- Збірка динамічних ігор:
- Гендерні поняття в соціумі 20
- Гендерні поняття в родині..... 27
- Гендерне виховання в зображувальній діяльності 32
- Збірка інтерактивних ігор..... 36

- 4. ● Пам'ятка для педагогів та батьків..... 39
- Література 42

Література

БКДО

Кононко. О.Л. - К.: Ред. журн. "Дошкільне виховання", 2003. - 245 с.

Гайденко В. Гендерна педагогіка: Хрестоматія / Гайденко В. - Суми: ВДТ Університетська школа, 2006. - 303 с.

Кікінежді О. Гендерне виховання змалку. / О Кікінежді. // Дошкільне виховання. - 2006. - №2. - С. 3 - 6.

Кононко О.Л. Розвиток статевої свідомості хлопчиків та дівчаток у дошкільний період / Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дитини: Наук.-метод. збірник // За ред. Т.В. Говорун. - К.: Інститут змісту та методів навчання, 1996. - 143 с.

Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного ставлення дошкільника / О.Л. Кононко. - К.: 2000. - 230

Кочерга О. Дівчатка: які вони? / О. Кочерга. // Дошкільне виховання. - 2007. - №3. - С. 5 - 6.

Кочерга О. Хлопчики: які вони? / О. Кочерга. // Дошкільне виховання. - 2007. - №2. - С. 5 - 7.

РЕЦЕНЗІЯ

на методичний посібник «Пізнай себе»

вихователя КЗДО КТ №176 КМР

Бондар Лариси Василівни

«Формування гендерної ідентичності у дошкільників»

Методичний посібник розкриває актуальність формування гендерної ідентичності у дошкільників, висвітлює специфіку ігрової діяльності дітей різної статі, містить збірку інтерактивних ігор, дидактичних ігор, а

НОТАТКИ

[illegible]

[illegible]

